

HODINOVKA

Hodinovka je časově i metodicky nenáročný způsob zjišťování relativní početnosti ptačích populací. Umožňuje srovnání četnosti výskytu téhož druhu v různých letech a mezi různými lokalitami. Sama o sobě neumožňuje srovnání mezi druhy. V rámci prací na hnízdním atlase se hodinovka využívá pro stanovení relativní početnosti všech druhů na celém území Česka.

Lokality pro hodinovku

Četnost výskytu se sleduje v počítačem vylosovaných malých čtvercích v každém kvadrátu 11,2 × 12 km. Leželi kvadrát celý na českém území, losují se pro hodinovku tři malé čtverce (každý rok jiné). V hraničních kvadrátech může být počet malých čtverců nižší.

Hodinovku je žádoucí používat i na náhodně navštívených lokalitách v cizích čtvercích; čím častěji, tím lépe, vždy ale jen v rámci jednoho malého čtverce.

Termíny kontrol

Každý vylosovaný malý čtverec je potřeba navštívit alespoň 2× za sezónu:

1. hodinovka: **od 10. dubna do poloviny května**
2. hodinovka: **od poloviny května do konce června**

Chcete zpracovat svůj kvadrát podrobněji? Udělejte hodinovku ve více malých čtvercích.

Je lepší udělat během sezóny dvě hodinové kontroly ve více malých čtvercích než sčítat víc hodin v tom samém malém čtverci.

Kontroly provádíme za rozumného počasí, tedy bez silného větru a deště, v ranních a dopoledních hodinách, dokud není příliš horko a ptáci jsou aktivní.

Terénní práce

Územní jednotkou je malý čtverec, v rámci jedné hodinovky bychom neměli překročit jeho hranice. Časovou jednotkou je 1 hodina (přesně 60 minut).

Při hodinovce pomalu procházíme terénem, menší zastávky nejsou na závalu, a zaznamenáváme první zjištění každého druhu bez ohledu na početnost. Hodina je rozdělena do šesti desetiminutovek, každý druh zapíšeme v té desetiminutovce, kdy byl poprvé zjištěn.

Současně se jménem druhu zapisujeme i kategorii hnízdního výskytu při prvním pozorování. Pokud následně zjistíme vyšší kategorii, zapíšeme druh s příslušnou kategorií znovu.

Procházejte malým čtvercem po libovolné trase a zapisujte každý nově pozorovaný druh. Po každých deseti minutách „udělejte čáru“ a pokračujte dále. „Čáru“ udělejte, i když v dané desetiminutovce žádný nový druh nebyl! Ideální pomůckou je mobil, na kterém nastavíte odpočítávání deseti minut, a můžete jej použít i jako diktafon.

Trasy není třeba detailně plánovat, dbáme pouze na to, abychom pokaždé začali a skončili na jiném místě, a aby trasy nezačínaly v prostředí, které je ve čtverci velice málo zastoupeno. Během hodinovky nemusíme navštívit všechna prostředí, která se ve čtverci vyskytují. Cílem není hledat „špeky“ (k tomu slouží mapování), ale získat kvantitativní vzorek běžných druhů.

Hodinovky začínajte pokaždé na jiném místě v převažujících biotopech. Opakování tras a cílené vyhledávání vzácných biotopů je chybou; vedlo by k nadhodnocení vzácných druhů. Například nesmíte začít pokaždé na okraji vesnice, když větší čtverce pokrývají lesy a louky.

Hodinovku ukončíme přesně po 60 minutách bez ohledu na to, kam jsme zrovna došli. Můžeme ale plynule navázat mapováním téhož malého čtverce. Vytvoříme tak vlastně delší kompletní seznam pozorovaných druhů, přičemž první hodina bude rozčleněna do desetiminutovek. V tomto následném mapování zapisujeme jak nové druhy, tak druhy již dříve zapsané, u kterých prokážeme vyšší hnízdní kategorii.

Ukládání dat

Aplikace pro zápis dat hodinovky je přístupná ze stránky atlas.birds.cz. Do pole pro název lokality zapisujeme číslo malého čtverce, pro kontrolu uvádíme i jméno nejbližší obce. Zapisujeme celý čas strávený ve čtverci, od začátku hodinovky po ukončení případného mapování, a všechny druhy tak, jak jsme je postupně zjistili. Druhy, které jsme zaznamenali v terénu vícekrát s různou průkazností hnízdění, zapisujeme také vícekrát – záznam v databázi musí přesně odpovídat zápiskům pořízeným přímo v terénu.